

Årsrapport 2016

Sveskens Venner

Svesken på disken

"De gange jeg har været i tvivl om jeg skulle sige noget eller ej i en given situation, er der kommet noget godt ud af, at jeg har sagt min ærlige mening. Ærlighed styrker ofte ens relationer og skaber tillid" (forsvarsadvokat Merethe Stagetorn).

"Svesken på disken" betyder på dansk, at fortællelser, skjulte dagsordener, lukkede fora, sammensværgelser og lignende skal erstattes af det modsatte.

"Sveskens venner" har til formål at få svesken på disken i folkeskoledebatten i Danmark. Specielt på baggrund af det seneste års forsøg på meningsmanipulation fra magtfulde politikere og folkeskolens arbejdsgiverorganisationer er der brug for et opråb.

Vi synes, at Danmark fortjener en ærlig skoledebat med en åben dagsorden på et oplyst og reelt grundlag. Vi har fået nok af varm luft, spin, tågesnak, new speak, løgn og bedrag i den pædagogiske debat og i medierne.

Vi udarbejder hvert år en lille rapport om det forgangne års skoledebat, og ikke mindst åbner vi op for en kåring af "Årets sveske".

Denne pris tilfalder en person - eller gruppe, som på markant vis har fået svesken på disken med vægt på:

- åbenhed om sin dagsorden. Der er ikke fejlet noget under gulvtæppet
- sine meningers mod, både når de går mod strømmen og når det handler om de ømme punkter
- god forbindelse til og forståelse af folkeskolens virkelighed.

De nominerede modtager rapporten - men også en pose svesker uden sten, som et ekstra incitament til også i fremtiden at få svesken på disken.

Den vindende hædres ved en prisoverrækkelse.

I 2016 mistede vi vores ven, kollega og tegner Steen, som blandt meget andet har illustreret forsiden på denne årsrapport, og som nogen har stået for at fremføre sine ærlige meninger uden omsvøb i debatten om skolen, både i tale og tegning. Steen vil blive savnet!

Sveskens venner

Peter Hess-Nielsen Jeanette Sjøberg Mogens Bille Finn Gunst Niels Kjeldsen

December 2016

Sveskens Venners årsrapport for 2016

”Samlet set er det vore opfattelse, at den kritisable udvikling væk fra fælles debat, der fulgte med forberedelserne til og gennemførelsen af Lov 409 og folkeskolereformen, er forstærket. Der er dermed overlagt risiko for, at udviklingen institutionaliseres og derfor bliver desto sværere at få vendt.”

Sådan indledte vi vores årsrapport for 2015.

Vi oplever en spirende erkendelse hos nogle af de politiske beslutningstagere af, at folkeskolereformen indeholder potentiale til forbedringer på afgørende punkter, men vi ser ikke, at man ligefrem ønsker en bred debat om konsekvensen heraf, og Lov 409 indgår slet ikke i overvejelserne.

Der tegner sig et endnu tydeligere billede af, at debat på den enkelte skole, der på nogen måde kan indebære kritik fra medarbejderside, mange steder er decideret uønsket. Det spiller tilsyneladende ingen rolle, om kritikken har saglig baggrund eller fremsættes med et ønske om at forbedre forholdene. Heldigvis findes der også skoler, hvor debat og kritik har sin berettigede plads.

Vi henviser i øvrigt til årsrapporten for 2015.

En del af noget mindre

Det enkelte menneske har en værdi i sig selv.

Børnelivet har en værdi i sig selv. En del heraf er skolen, men der er så meget mere.

Voksenlivet har en værdi i sig selv. En del heraf er arbejdslivet, men der er så meget mere.

Disse udsagn er indlysende og ligger så dybt i fundamentet for lærerens arbejde, at mange tager dem for givet. Læreren opfatter sit arbejde med eleverne som en del af noget større, nemlig at bidrage til at skabe forudsætningerne for et godt børneliv og et godt voksenliv for hvert enkelt barn.

Dette grundlag for skolens og lærerens arbejde kan man dog langt fra tage for givet. Massive tilkendegivelser fra politikere, administratorer og ledere går på, at skolens og lærerens opgave skal koncentreres om at forberede eleverne på at være højt ydende arbejdskraft. Dertil kommer i mindre omfang en social tilpasning til samfundet. Endelig fokuseres der ensidigt på det målbare. Også her ligger et opgør med en grundlæggende opfattelse om, at livet indeholder så meget mere end det målbare, og at væsentlige dele af livet endda ville lide skade ved at blive gjort til genstand for målinger. Vi nævner i flæng kærlighed, kunst og glæde ved at lære, at gøre et godt stykke arbejde eller at gøre noget for andre.

Folkeskolens og lærerens opgave er under forandring i disse år, og med forskellige formuleringer giver mange lærere udtryk for, at væsentlige dele af deres uddannelse, faglighed og opfattelse af deres opgave nu skal skæres væk. Læreren opfatter sig selv og skolen som værende på vej til at blive en del af noget mindre.

For en udenforstående kan det undre, at lærerne, som traditionelt har et højt debatniveau både internt og eksternt, er påfaldende tavse om dette indgribende paradigmeskift. Efter vores opfattelse hænger dette sammen med et andet skift i folkeskolens ledelsesgrundlag, som er slået igennem mange steder, ofte samtidig med udskiftning af ledelsen.

Hvor man tidligere har anerkendt værdien af konstruktiv kritik, fremsat af engagerede medarbejdere, er der mange steder opstået en ny ledelseskultur. Man afskærer enhver kritik, ja nærmest ytring, om fælles anliggender fra medarbejderside ved enten at ignorere den eller hyppigere at imødegå den ved at forholde sig negativt til kritikens talerør i stedet for åbent til dens indhold. Til tider med mere eller mindre skjulte trusler om det fremtidige samarbejde eller mangel

på samme. En sand debatdræber! Når selvcensuren sætter ind, og tavsheden breder sig, kan man som leder nu konkludere, at der ingen indvendinger er.

At mange ledere tilsyneladende selv er ofre for samme nytænkning længere oppe i systemet og alligevel praktiserer det nedad, ser vi som et symptom på syndromets effektivitet.

Når dertil kommer, at lærerens bidrag til samfundsdebatten om skolen kan fordrejes til at være et tegn på illoyalitet over for skolens eller kommunens ledelse med efterfølgende reaktioner, ja ligefrem trusler om sanktioner fra ledelsesside, er det forståeligt, at debatten ikke næres af lærerne. Debatten om lærernes arbejde forbeholdes andre. Det er forståeligt, men ikke acceptabelt. Vi må have alles bidrag til debatten. Svesken på disken!

OG... de nominerede er:

Mette Frederiksen, lærer i Furesø Kommune.

Mette Frederiksen er læreren, der som en af de første markerede sig i forhold til læringsmålsstyret undervisning. Hun skrev en pædagogisk diplomopgave i 2013, der hed "Målingskulturens konsekvenser for læring og dannelse i folkeskolen". Her kritiserer hun Undervisningsministeriets snævre læringsbegreb, der dels medfører en stærk begrænsning af lærernes undervisningsmuligheder og der dels nedprioriterer skolens dannelsesopgave. Mette præsenterer en ny model, der fastholder et bredt læringsbegreb og fokus på dannelse.

Mette har siden brugt sin PD og egne praksiserfaringer som lærer til aktivt at deltage i alle debatter om læringsmålstyret undervisning og skolens formål de senere år. I 2016 opfandt hun begrebet formålsstyret undervisning, hvilket er Mettes svar på en didaktik, der tager udgangspunkt i et bredt læringsbegreb, hvor der også er plads til snævre læringsmål. Mette rejser rundt i landet som oplægsholder og fortæller lærere, hvordan man skaber en undervisning med udgangspunkt i skolens brede formål.

Mette er uden tvivl en faglig stærk lærer, der brænder for elever og undervisning, men hun er også en ildsjæl, der taler på vegne af alle de lærere, der føler sig kørt ud på et sidespor med reformens overstyring. Der ud over har hun ligeledes engageret sig i konsekvenserne af de nationale test og deltog i en eksperthøring på Christiansborg i september som den eneste oplægsholder med lærerbaggrund. Hendes svar var: "*Nationale test kan fint undværes*", for lærere bruger allerede de tests, der giver bedst mening.

<http://www.folkeskolen.dk/593666/laereren-bag-formaalsstyret-undervisning>

<http://www.folkeskolen.dk/561365/pd-enojet-fokus-paa-snaevre-laeringsmaal-kan-modarbejdes>

<http://www.folkeskolen.dk/593358/laerer-nationale-test-kan-fint-undvaeres>

Simon Pihl Sørensen er socialdemokratisk viceborgmester i Lyngby-Tårnbæk.

En kommunalpolitiker, der gik imod KL og sit eget parti under lærerkonflikten i 2013, og som havde civilcourage til bl.a. at formulere dette:

" Dette her er i høj grad et nødskrig: Hertil og ikke længere. Den linje, der bliver lagt for dagen, går imod alt det vi tror på – nemlig at man prøver at forhandle sig frem til en løsning. I stedet har man sat sig til bordet og sagt til lærerne: "Vi skal spille Sorteper – og I er Sorteper".

Hvis regeringsindgrebet lægger sig på KL's banehalvdel, vil det få uoverskuelige konsekvenser, som rækker langt ind i regeringssamarbejdet. Det vil bekræfte mistanken om, at der hele vejen igennem har været tale om et meget tæt og aftalt forløb. Og det vil være uopretteligt i forhold til den danske model, som vel er det tætteste man kommer på "hjerteblood" for en socialdemokrat"

Og her i 2016 har Simon Pihl Sørensen været lige så klar i mælet omkring et internt, kommunalt, pædagogisk udviklingsprojekt – kaldet "Visible Learning-projekt". Bl.a. har han på et møde i Børne- og Ungdomsudvalget sagt flg.:

"Jeg faldt over en af bøgerne. Det var sekterisk, nærmest fascistoidt og helt udansk!"

Efterfølgende kaldte han det en hån mod de dygtige Lyngby-Tårnbæk-lærere at vise dem en video af en newzealandsk dreng, der er ked af det, fordi han ikke kender sine læringsmål og bliver glad, da hans læring bliver synlig.

Lyngby-Tårnbæk kommune besluttede ikke at gå med i anden fase af Visible Learning-Projektet efter at Simon Pihl Sørensen havde gennemgået, hvorfor han mener, at man med projektet risikerer, *"at smide dansk skoletradition med Grundtvig og Kold ud med badevandet"*.

<http://politiken.dk/indland/politik/art5518219/L%C3%A6rerkonflikt-S-SFere-i-offensiv-mod-KL-og-regering>

<http://www.folkeskolen.dk/594928/kommune-vil-ikke-fortsaette-synlig-laering-projekt-sekterisk>

Rasmus Willig forsker bl.a. i konkurrencestatens styringsteknikker, herunder sproget og begrebsdannelsen, og har formidlet sin viden bredt.

Mange lærere har genkendt hans billede af tidens ledelsestrends som praktiseret fra minister til skoleleder.

"Når det simpelthen bliver for tydeligt, at man hele tiden vender objektet for kritik mod afsenderen af kritikken, så man selv går fri, siger litteraturen, at det faktisk falder til jorden som en boomerangeffekt"

"Konkurrencestaten opererer ved hjælp af resultatmål og evalueringer, der skal presse folk til at yde mere, oftest for mindre. Der bliver opstillet mål, som man ikke umiddelbart kan sige nej til, men man må spørge sig selv: Er mulighedsbetingelserne til stede, for at det her kan blive til virkelighed? Målet er, at eleverne skal lære mere, men samtidig fratages lærerne muligheden for at forfølge målet, fordi antallet af konfrontations-timer øges. Men konkurrencestatens styringsteknikker individualiserer ansvaret. De strukturelle problemer i uddannelsespolitikken bliver derfor til lærernes problemer, og lærerne risikerer stress og udbrændthed, når de ikke kan leve op til de modsatrettede krav."

I år udkom hans bog 'Afvæbnet kritik', som ikke primært er et studie i selve kritikken, men i hvordan kritikken på den offentlige arbejdsplads bliver modtaget og returneret.

"I dag er magt og ideologiske strømninger blevet mere usynlige og svære at spore. Her dikteres den rigtige opførsel ikke nødvendigvis hårdt og brutalt, men kan være pakket ind i sprogligt bløde og besnærende vendinger. Det kan f.eks. være, at den, som ytrer kritik, bliver bedt om at "se udfordringer i stedet for problemer", "være proaktiv i stedet for tilbageskuende" osv. Og hvis vedkommende ikke retter ind, kan sprogbrugen blive både intim og intimiderende som f.eks. "du ser stresset ud, er alt vel på hjemmefronten?" eller "Led efter det positive, man får øje på det man leder efter".

I de seneste syv år har jeg samlet på sådanne svar på kritik fra bl.a. magthavere og arbejdsgivere, der på forskellig vis forsøger at afvæbne den kritik, de bliver mødt med. Der er tale om sætninger, der på forskellig vis afvæbner, parkerer og neutraliserer kritik."

<https://www.folkeskolen.dk/570734/forsker-minister-vender-reformkritik-mod-laererne>

<http://gymnasieskolen.dk/%E2%80%9Ddu-m%C3%A5-ikke-se-problemer-men-udfordringer%E2%80%9D>

<https://www.folkeskolen.dk/588214/ny-bog-er-vaccine-mod-selv-censuren>

<http://www.klfnet.dk/aktuelt/nyhed/artikel/kan-du-saa-styre-dig/#.V2sHqxFIVcc.facebook>

<http://politiken.dk/indland/art5731332/Ingen-havde-set-stresskulturen-komme-snigende>

Sophia - tænketank for pædagogik og dannelse

Sophia er forum for strategisk analyse af forhold, der vedrører undervisning og uddannelse. Sophia er uafhængig af organisationer og politiske partier.

Sophias værdigrundlag er demokratisk – humanistisk. Opgaven er bl.a at søge at kvalificere beslutningsgrundlaget, når der er politiske indgreb på vej på det pædagogiske område - fra børneinstitutioner til universiteter.

En vigtig opgave er også at søge at fagligheden i undervisning og uddannelse på alle niveauer må sigte på at fremme en demokratisk dannelse, som søger sin egen vej og finder andet end sig selv. Sophia ønsker større frihed og rådighedsrum til lærere og undervisere ud fra det overordnede synspunkt, at pædagogik og didaktik kræver professionel ansvarliggørelse og professionel metodisk frihed.

En særlig opgave for Sophia er at forsøge at afdække eventuelle modsætningsforhold i udviklingen og definere og beskrive afbalancerede alternative muligheder.

Sophia har i gennem mange år arrangeret konferencer, lavet høringer og høringssvar, udgivet bøger og debatmateriale og meget mere.

Sophia er også kendetegnet ved at være et af de få steder, som arrangerer møder/konferencer mellem de forskellige "fløje/retninger" i uddannelsespolitikken i forsøg på at få en konstruktiv debat og dermed mere oplyste og bedre løsninger.

Sophia indstilles til " Sveskeprisen" for sit vedholdende arbejde med at holde en fortsat "isfri våge" i et ellers stadig mere indsnævret og "målstyret" uddannelsesklima.

<http://www.sophia-tt.org/da/forsiden>